



## **1.1. DRUGI PROTOKOL UZ HAŠKU KONVENCIJU OD 1954. GODINE O ZAŠTITI KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOBA (Protokol II)\***

Strane,

Svesne potrebe da se usavrši zaštita kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i da se ustanovi sistem zaštite za posebno određena kulturna dobra;

Reafirmišući važnost odredaba Konvencije o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba od 14. maja 1954. godine i podvlačeći potrebu za dopunu ovih odredaba kroz mere kojima će se pojačati njihova primena;

Želeći da Visokim stranama ugovornicama Konvencije obezbede sredstva da se mnogo više uključe u zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, obezbeđivanjem za to odgovarajuće procedure;

Smatrajući da pravila kojima se uređuje zaštita kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba treba da uvažavaju razvoj međunarodnog prava;

Afirmišući da će pravila običajnog međunarodnog prava nastaviti da uređuju pitanja koja nisu uređena odredbama ovog protokola;

Saglasile su se o sledećem:

### **Glava I UVOD**

#### **ČLAN 1. Definicije**

Za svrhe ovog protokola:

- a) „Strana” podrazumeva državu članicu ovog protokola;
- b) „kulturna dobra” podrazumevaju kulturna dobra definisana u članu 1. Konvencije;
- c) „Konvencija” podrazumeva Konvenciju o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, usvojene u Hagu 14. maja 1954;
- d) „Visoka strana ugovornica” podrazumeva državu, članicu Konvencije;
- e) „poboljšana zaštita” podrazumeva zaštitu ustanovljenu čl. 10. i 11;
- f) „vojni cilj” podrazumeva objekt koji po svojoj prirodi, lokaciji, cilju ili upotrebi efektivno doprinosi vojnoj akciji i čije potpuno ili delimično uništenje, osvajanje ili neutralizacija, u uslovima koji vladaju u to vreme, predstavlja određenu vojnu prednost;
- g) „nedopušteno” podrazumeva prinudnu primenu ili primenu povredom na drugi način primenljivih pravila domaćeg prava na okupiranoj teritoriji ili međunarodnog prava;
- h) „Lista” podrazumeva Međunarodnu listu kulturnih dobara pod specijalnom zaštitom ustanovljenu saglasno članu 27, podtačka 1(b);
- i) „Generalni direktor” podrazumeva generalnog direktora UNESKO-a;
- j) „UNESKO” podrazumeva Organizaciju Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu;
- k) „Prvi protokol” podrazumeva Protokol o zaštiti kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, usvojen u Hagu 14. maja 1954.

---

## **ČLAN 2.**

### **Odnos prema Konvenciji**

Ovaj protokol dopunjava Konvenciju u odnosima između strana.

## **ČLAN 3.**

### **Polje primene**

1. Uz odredbe koje se primenjuju u doba mira, ovaj protokol se primenjuje u situacijama navedenim u članu 18. st. 1. i 2. Konvencije i u članu 22. stav 1.
2. Kad jedna od strana u sukobu nije obavezna ovim protokolom, članice ovog protokola ostaju obavezane njime u svojim međusobnim odnosima. One će biti takođe obavezane ovim protokolom u odnosu na državu učesnicu u sukobu koja nije obavezna njime, ako ona prihvati odredbe ovog protokola i toliko dugo dok ih ona primenjuje.

## **ČLAN 4.**

### **Odnos između Glave III i drugih odredaba Konvencije i ovog protokola**

Odredbe Glave III ovog protokola primenjuju se bez štetnih posledica na:

- a) primenu odredaba Glave I Konvencije i Glave II ovog protokola;
- b) primenom odredaba Glave II Konvencije obezbeđuje se da se između članica ovog protokola i između članica i države koja prihvati i primenjuje ovaj protokol saglasno članu 3. stav 2, primenjuju samo odredbe o poboljšanoj zaštiti, ako je kulturnim dobrima obezbeđena i specijalna i poboljšana zaštita.

## **Glava II**

### **OPŠTE ODREDBE O ZAŠTITI**

## **ČLAN 5.**

### **Čuvanje kulturnog dobra**

Pripreme mere preduzete u vreme mira za čuvanje kulturnih dobara protiv predviđenih posledica oružanog sukoba shodno članu 3. Konvencije uključuju, kao odgovarajuće, pripreme inventara, planiranje mera za vanredna stanja za zaštitu kulturnih dobara od strukturnog rušenja, pripremu za premeštanje pokretnih kulturnih dobara, obezbeđenje za adekvatnu zaštitu na mestu takvih dobara i određivanje kompetentnih vlasti odgovornih za čuvanje kulturnog dobra.

## **ČLAN 6.**

### **Poštovanje kulturnog dobra**

U cilju osiguranja poštovanja za kulturno dobro u saglasnosti sa članom 4. Konvencije:

- (a) pozivanje na imperativnu vojnu potrebu, shodno članu 4. stav 2. Konvencije može biti osnov da se akt neprijateljstva usmeri protiv kulturnog dobra samo kada i toliko dugokoliko:
  - je to kulturno dobro, po svojoj funkciji, učinjeno vojnim ciljem, i

- 
- ne postoji druga ostvarljiva alternativa da se obezbedi slična vojna korist koju obezbeđuje usmeravanje akta neprijateljstva protiv tog cilja;
  - b) pozivanje na imperativnu vojnu potrebu, shodno članu 4. stav 2. Konvencije, može biti osnov da se kulturno dobro upotrebi za svrhe koje će ga verovatno izložiti uništenju ili oštećenju kada i toliko dugo koliko nema mogućeg izbora između takve upotrebe kulturnog dobra i drugog ostvarljivog metoda kojim se obezbeđuje slična vojna korist;
  - c) odluku o pozivanju na imperativnu vojnu potrebu može doneti samo oficir koji komanduje jedinicom ranga bataljona ili višeg ranga, a manjeg ranga ako okolnosti ne dozvoljavaju drukčije;
  - d) u slučaju napada zasnovanog na odluci donetoj shodno tački (a), unapred će se uputiti efikasno upozorenje kad god to okolnosti dopuštaju.

## **ČLAN 7.**

### **Mere predostrožnosti u napadu**

Bez uticaja na druge mera predostrožnosti koje se zahtevaju pravilima međunarodnog humanitarnog prava u vođenju vojnih operacija, svaka strana u sukobu će:

- a) učiniti sve što je moguće da utvrdi da ciljevi koji će biti napadnuti nisu kulturna dobra prema članu 4. Konvencije;
- b) preduzeti sve raspoložive mere predostrožnosti u izboru sredstava i metoda napada sa namerom da se izbegnu, i u svakom slučaju minimiziraju slučajna oštećenja kulturnog dobra zaštićenog članom 4. Konvencije;
- c) uzdržati se od donošenja odluke da se preduzme bilo kakav napad za koji se može očekivati da će izazvati uzgredno oštećenje kulturnog dobra zaštićenog članom 4. Konvencije koje bi bilo nesrazmerno u odnosu na konkretnu i direktnu predviđenu vojnu korist, i
- d) dokazati ili suspendovati napad ako postane jasno:
  - da je cilj kulturno dobro zaštićeno po članu 4. Konvencije;
  - da se može očekivati da napad izazove oštećenje kulturnog dobra zaštićenog po članu 4. Konvencije koje bi bilo nesrazmerno u odnosu na konkretnu i direktnu predviđenu vojnu korist.

## **ČLAN 8.**

### **Mere predostrožnosti protiv efekata neprijateljstava**

Strane u sukobu će, u maksimalno mogućem obimu:

- a) ukloniti pokretna kulturna dobra iz blizine vojnih ciljeva ili obezbediti odgovarajuću zaštitu na licumesta;
- b) izbegavati smeštaj vojnih ciljeva blizu kulturnog dobra.

## **ČLAN 9.**

### **Zaštita kulturnog dobra na okupiranoj teritoriji**

- 1. Bez uticaja na odredbe čl. 4. i 5. Konvencije, strana koja okupira celu ili deo teritorije druge strane, zabraniće i sprečiti u odnosu na okupiranu teritoriju:
  - a) bilo kakav nedopušteni izvoz, drugo premeštanje ili promenu vlasništva kulturnog dobra;

- b) bilo koje arheološko iskopavanje, sprečavanje gde je to striktno predviđeno da se spreči, snimanja ili zaštitu kulturnog dobra;
  - c) bilo koje izmene ili promene upotrebe kulturnog dobra koje su usmerene da sakriju ili unište kulturne, istorijske ili naučne dokaze.
2. Bilo koje arheološko istraživanje, izmene, promene upotrebe kulturnog dobra na okupiranoj teritoriji, osim ako to ne dopuštaju okolnosti, biće izvršeno u bliskoj saradnji sa kompetentnim nacionalnim vlastima na okupiranoj teritoriji.

### **Glava III POBOLJŠANA ZAŠTITA**

#### **ČLAN 10. Poboljšana zaštita**

Kulturno dobro se može staviti pod poboljšanu zaštitu pod uslovom da zadovoljava sledeća tri uslova:

- a) da je kulturno dobro od najveće važnosti za čovečanstvo;
- b) da je zaštićeno odgovarajućim domaćim pravnim i administrativnim merama koje priznaju njegovu izuzetnu kulturnu i istorijsku vrednost osiguravajući mu najviši nivo zaštite;
- c) da se ne koristi za vojne svrhe ili da ne štiti vojna područja, kao i da je objavljena deklaracija strane koja ima kontrolu nad kulturnim dobrom, kojom se potvrđuje da se ono neće koristiti na taj način.

#### **ČLAN 11. Davanje poboljšane zaštite**

- 1. Svaka Strana treba da Komitetu podnese listu kulturnih dobara za koja namerava da traži davanje poboljšane zaštite.
- 2. Strana koja ima nadležnost ili kontrolu nad kulturnim dobrom za koje može zahtevati da budu uključeni u Listu koja se ustanovljava u saglasnosti sa članom 27. tačka 1(b). Taj zahtev uključuje sve neophodne informacije koje se odnose na kriterijum pomenut u članu 10. Komitet može da pozove Stranu da zahteva da kulturno dobro bude uključeno u Listu.
- 3. Druge Strane, Međunarodni komitet plavog štita i nevladine organizacije sa relevantnom stručnošću mogu preporučiti posebno kulturno dobro Komitetu. U takvim slučajevima Komitet može da odluči da pozove Stranu da zahteva uključivanje tog kulturnog dobra u Listu.
- 4. Ni zahtev za uključivanje kulturnog dobra smeštenog na jednoj teritoriji, na koju pravo na suverenost ili jurisdikciju polaže više od jedne države, niti uključivanje tog dobra ni na koji način ne prejudicira prava strana u sporu.
- 5. O prijemu zahteva za uključivanje u Listu, Komitet će obavestiti sve strane koje su podnale zahtev. Strane mogu da podnesu prigovore u pogledu takvog zahteva Komitetu, u roku od 60 dana. Ovi prigovori mogu da budu sačinjeni samo na osnovu kriterijuma pomenutih u članu 10. Oni treba da budu precizni i da se odnose na činjenice. Komitet razmatra prigovore, obezbeđujući Stranama koje zahtevaju uključivanje razumne prilike da odgovore pre donošenja odluke. Kad takvi prigo-

- vori dođu pred Komitet, odluke o uključivanju u Listu se donose, nezavisno od člana 26. većinom od četiri petine njegovih predstavnika koji su prisutni i glasaju.
6. U odlučivanju po zahtevu, Komitet treba da zahteva savet od vladinih i nevladinih organizacija, kao i od pojedinih eksperata.
  7. Odluka o davanju ili odbijanju da se da poboljšana zaštita može se doneti na osnovu kriterijuma navedenih u članu 10.
  8. U izuzetnim slučajevima, kad Komitet zaključi da Strane koje zahtevaju uključivanje kulturnog dobra u Listu ne mogu da zadovolje kriterijume iz člana 10. tačka (b), Komitet može odlučiti da da poboljšanu zaštitu, obezbeđujući da Strane koje zahtevaju uključivanje podnesu zahtev za međunarodnu pomoć prema članu 32.
  9. Posle otpočinjanja neprijateljstava, Strane u sukobu mogu zahtevati, na temelju vanrednog stanja, poboljšanu zaštitu kulturnog dobra pod svojom jurisdikcijom ili kontrolom prosleđivanjem takvog zahteva Komitetu. Komitet ovaj zahtev odmah dostavlja svim Stranama u sukobu. U takvim slučajevima Komitet razmatra prigovore koje podnose Strane po ubrzanom postupku. Odluka o davanju privremene poboljšane zaštite se donosi što je pre moguće i nezavisno od člana 26. većinom od četiri petine njegovih članova koji su prisutni i glasaju. Privremenu poboljšanu zaštitu Komitet može dati u toku redovnog postupka za davanje poboljšane zaštite, obezbeđujući poštovanje odredaba člana 10. tač. (a) i (c).
  10. Komitet daje poboljšanu zaštitu kulturnom dobru od momenta njegovog unošenja na Listu.
  11. Generalni direktor šalje, bez odlaganja, Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija i svim Stranama notifikaciju o bilo kojoj odluci Komiteta da se kulturno dobro uključuje u Listu.

## ČLAN 12.

### Imunitet kulturnih dobara pod poboljšanom zaštitom

Strane u sukobu će obezbediti imunitet kulturnih dobara pod poboljšanom zaštitom, uzdržavanjem od dovođenja takvog dobra u situaciju da postane cilj napada, bilo kojom upotrebom dobra ili njegove neposredne okoline za podršku vojne akcije.

## ČLAN 13.

### Gubitak poboljšane zaštite

1. Kulturno dobro pod poboljšanom zaštitom može da izgubi takvu zaštitu samo:
  - a) ako se takva zaštita suspenduje ili otkáže, saglasno članu 14, ili
  - b) ako, i onoliko dugo koliko se to čini, kulturno dobro, po svojoj upotrebi, postane vojni cilj.
2. U uslovima navedenim u tački 1(b), takvo dobro može biti predmet napada samo ako:
  - a) je napad jedino sredstvo na raspolaganju za okončavanje upotrebe kulturnog dobra na način naveden u tački 1(b);
  - b) su preduzete sve raspoložive mere predostrožnosti u izboru sredstava i metoda ratovanja, da bi se okončala takva upotreba i izbegla, ili u svakom slučaju smanjila oštećenja kulturnog dobra;
  - c) zbog zahteva neposredne samoodbrane, a uslovi ne dopuštaju drugačije:
    - i) napad je naredio najviši nivo operativnog komandovanja;
    - ii) unapred je upućeno efektivno upozorenje protivničkim snagama, sa zahtevom da okonča upotrebu na način naveden u tački 1(b); i
    - iii) da se protivničkim snagama da razumno vreme da poprave situaciju.

**ČLAN 14.****Suspenzija i otkazivanje poboljšane zaštite**

1. Kad kulturno dobro ne zadovoljava bilo koji od kriterijuma u članu 10. ovog protokola, Komitet može da suspenduje njegov status dobra pod poboljšanom zaštitom skidanjem kulturnog dobra sa Liste.
2. U slučaju ozbiljne povrede člana 12. u odnosu na kulturno dobro pod specijalnom zaštitom učinjenom njegovim korišćenjem za podršku vojne akcije, Komitet može suspendovati njegov status poboljšane zaštite. Kad se takve povrede nastavljaju, Komitet može izuzetno otkazati status poboljšane zaštite uklaňanjem kulturnog dobra sa Liste.
3. Generalni direktor, bez odlaganja, šalje Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija i svim Stranama ovog protokola notifikaciju o bilo kojoj odluci Komiteta da suspenduje ili otkáže poboljšanu zaštitu.
4. Pre donošenja takve odluke, Komitet će dati priliku Stranama da iznesu svoje mišljenje.

**Glava IV****KRIVIČNA ODGOVORNOST I NADLEŽNOST****ČLAN 15.****Ozbiljne povrede ovog protokola**

1. Bilo koja osoba vrši povredu prema odredbama ovog protokola ako namerno i povredom Konvencije i ovog protokola izvršava bilo koji od sledećih akata:
  - a) stavljanje kulturnog dobra pod poboljšanom zaštitom u položaj cilja napada;
  - b) korišćenje kulturnog dobra pod poboljšanom zaštitom ili njegove neposredne okoline za podršku vojnoj akciji;
  - c) ekstenzivno oštećenje ili prisvajanje kulturnog dobra zaštićenog Konvencijom i ovim protokolom;
  - d) stavljanje kulturnog dobra zaštićenog Konvencijom i ovim protokolom u položaj cilja napada;
  - e) krađu, pljačku ili nezakonito prisvajanje, ili akt vandalizma uperen prema kulturnom dobru zaštićenom Konvencijom.
2. Svaka Strana će usvojiti takve mere koje izgledaju neophodne da se povrede ustanovljene u ovom članu predvide kao krivična dela po unutrašnjem pravu i da se takve povrede kažnjavaju odgovarajućim kaznama. Pri tome, strane će poštovati opšta pravna načela i međunarodno pravo, uključujući pravila koja proširuju krivičnu odgovornost i na druga lica osim onih koja su direktno izvršila akt.

**ČLAN 16.****Nadležnost**

1. Bez prejudiciranja u pogledu stava 2. svaka Strana će preduzimati neophodne zakonodavne mere da ustanovi svoju nadležnost nad povredama ustanovljenim u članu 15. u sledećim slučajevima:
  - a) kad su takve povrede izvršene na teritoriji države;
  - b) kad navodni izvršilac ima državljanstvo države;
  - c) u slučaju povreda ustanovljenih u članu 15. tač. (a) do (c), kad se navodni izvršilac nalazi na njenoj teritoriji.

2. U pogledu vršenja nadležnosti i bez prejudiciranja u pogledu člana 28. Konvencije:
  - a) ovaj protokol ne sprečava izlaganje pojedinačnoj krivičnoj odgovornosti ili vršenje nadležnosti prema nacionalnom ili međunarodnom pravu, koje može biti primenjeno, niti utiče na vršenje nadležnosti po običajnom međunarodnom pravu;
  - b) izuzetno od do sada navedenog, pošto država koja nije članica ovog protokola može da prihvati i primeni njegove odredbe saglasno članu 3. stav 2. pripadnici oružanih snaga i državljani države koja nije članica ovog protokola, izuzev onih državljana koji služe u oružanim snagama države koja jeste članica ovog protokola, ne podležu individualnoj krivičnoj odgovornosti po ovom protokolu, niti ovaj protokol sadrži obavezu da se ustanovi nadležnost nad takvim licima i da se vrši ekstradicija takvih lica.

### **ČLAN 17.**

#### **Optuživanje**

1. Strana na čijoj se teritoriji nađe osumnjičeni za povredu ustanovljenu u članu 15. tač. (a) do (c), ako ne izvrši njegovu ekstradiciju, podnosi bez izuzetka po bilo kom osnovu i bez odlaganja, slučaj svojim kompetentnim vlastima radi optuženja, prema postupku u saglasnosti sa unutrašnjim pravom ili sa relevantnim pravilima međunarodnog prava, ako je primenjivo.
2. Bez prejudiciranja u pogledu relevantnih pravila međunarodnog prava, ako je ono primenjivo, bilo kom licu u odnosu na koje se sprovodi postupak u vezi sa Konvencijom ili ovim protokolom garantuje se korektno suđenje u skladu sa domaćim pravom i međunarodnim pravom u svim fazama postupka i ne mogu se ni u kom slučaju obezbediti garancije koje su za to lice manje povoljne od onih predviđenih međunarodnim pravom.

### **ČLAN 18.**

#### **Ekstradicija**

1. Povrede ustanovljene u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c) treba da budu uključene kao povrede zbog kojih se predviđa ekstradicija u bilo koji ugovor o ekstradiciji između bilo kojih Strana pre stupanja na snagu ovog protokola. Strane će uključiti takve povrede u svaki ugovor o ekstradiciji koji posle toga treba da bude zaključen između njih.
2. Kada Strana koja uslovljava ekstradiciju postojanjem ugovora o ekstradiciji primi zahtev za ekstradiciju od druge Strane sa kojom nema ugovor o ekstradiciji, Strana kojoj se podnosi zahtev može, po svom izboru, smatrati ovaj protokol kao pravni osnov za ekstradiciju u pogledu povreda ustanovljenih u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c).
3. Strana koja ne uslovljava ekstradiciju postojanjem ugovora o ekstradiciji prihvatice povrede ustanovljene u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c) kao povrede zbog kojih se vrši ekstradicija, pod uslovima Strane od koje se zahteva ekstradicija.
4. Ako je neophodno, povrede ustanovljene u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c) biće smatrane, u svrhu ekstradicije između Strana, kao da su izvršene ne samo na mestu na kome su se dogodile, nego i na teritoriji Strane koja je ustanovila nadležnost u skladu sa članom 16. stav 1.

**ČLAN 19.****Međusobna pravna pomoć**

1. Strane će pružiti jedna drugoj u najvećoj meri pomoć u vezi sa istraživanjem, krivičnim postupkom ekstradicije u pogledu povreda ustanovljenih u članu 15, uključujući pomoć u prikupljanju dokaza neophodnih za postupak, koji im stoje na raspolaganju.
2. Strane će izvršavati njihove obaveze po stavu 1. u saglasnosti sa bilo kojim ugovorima ili drugim sporazumima o uzajamnoj pravnoj pomoći koji postoje između njih. U odsustvu takvih ugovora ili sporazuma, strane će pružiti jedna drugoj pomoć u skladu sa svojim unutrašnjim pravom.

**ČLAN 20.****Osnov za odbijanje**

1. U razmatranju ekstradicije, povrede ustanovljene u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c), kao i u razmatranju međusobne pravne pomoći, odredbe ustanovljene u članu 15. neće se smatrati političkim povredama ili povredama u vezi sa političkim povredama, niti povredama koje su inspirisane političkim motivima. Shodno tome, zahtev za ekstradiciju ili za uzajamnu pravnu pomoć zasnovan na takvim povredama se ne može odbiti samo na temelju tvrdnje da se radi o političkoj povredi ili povredi povezanoj sa političkom povredom, odnosno inspirisanom političkim motivima.
2. Ništa u ovom protokolu se neće tumačiti kao nametanje obaveze na ekstradiciju ili obaveze da se dozvoli međusobna pravna pomoć ako Strana kojoj se upućuje zahtev ima osnovane razloge za verovanje da se zahtev za ekstradiciju zbog povreda ustanovljenih u članu 15. stav 1. tač. (a) do (c) ili za međusobnu pomoć u pogledu povreda ustanovljenih u članu 15. podnosi radi optuživanja ili kažnjavanja lica zbog njegovog rasnog, verskog, nacionalnog, etničkog porekla ili političkog mišljenja ili da će ispunjavanje zahteva izazvati predrasude prema tom licu iz bilo kog od navedenih razloga.

**ČLAN 21.****Mere u pogledu drugih povreda**

Bez prejudiciranja u pogledu člana 28. Konvencije, svaka strana će usvojiti takve zakonodavne, administrativne ili disciplinske mere koje mogu biti neophodne za sprečavanje sledećih akata, izvršenih namerno:

- a) bilo koje upotrebe dobra za povredu Konvencije ili ovog protokola;
- b) bilo koji nedopušteni izvoz, drugo premeštanje ili transfer vlasništva kulturnog dobra sa okupirane teritorije, povredom Konvencije ili ovog protokola.



## **Glava V ZAŠTITA KULTURNOG DOBRA U ORUŽANIM SUKOBIMA NEMEĐUNARODNOG KARAKTERA**

### **ČLAN 22.**

#### **Oružani sukobi nemeđunarodnog karaktera**

1. Ovaj protokol se primenjuje u slučaju oružanog sukoba nemeđunarodnog karaktera koji se događa na teritoriji jedne od Strana.
2. Ovaj protokol se ne primenjuje u situacijama unutrašnjih nemira i tenzija, kao što su pobune, izolovani ili sporadični akti nasilja i drugi akti slične prirode.
3. Ništa u ovom protokolu se neće tumačiti kao pozivanje na uticaj na suverenitet države ili odgovornost vlade da svim legitimnim sredstvima održi ili ponovno uspostavi pravo i poredak u državi ili da brani državno jedinstvo ili teritorijalni integritet države.
4. Ništa u ovom protokolu neće prejudicirati primarnu nadležnost Strane, na čijoj teritoriji se događa sukob nemeđunarodnog karaktera, za raspravljanje povreda ustanovljenih u članu 15.
5. Ništa u ovom protokolu se neće smatrati pozivom na intervenciju, direktnu ili indirektnu, iz bilo kog razloga, u oružani sukob ili u unutrašnje ili spoljne poslove Strane na čijoj se teritoriji događa sukob.
6. Primena ovog protokola u situacijama navedenim u stavu 1. neće uticati na promenu statusa strana u sukobu.
7. UNESCO može da ponudi svoje usluge stranama u sukobu.

## **Glava VI ORGANIZACIONA PITANJA**

### **ČLAN 23.**

#### **Sastanak Strana**

1. Sastanak Strana se saziva u isto vreme kad i Opšta konferencija UNESCO-a i u koordinaciji sa sastankom Visokih strana ugovornica, ako takav sastanak saziva Generalni direktor.
2. Sastanak Strana usvaja svoja Pravila procedure.
3. Sastanak Strana ima sledeće funkcije:
  - (a) izbor članova Komiteta, saglasno članu 24. stav 1;
  - (b) usvajanje Instrukcija koje priprema Komitet, saglasno članu 27. član 1. tačka (a);
  - (c) da se stara o promeni Instrukcija i da kontroliše kako Komitet koristi Fond;
  - (d) da razmatra izveštaj koji podnosi Komitet u saglasnosti sa članom 27. stav 1. tačka (d);
  - (e) da raspravlja bilo koji problem koji se odnosi na primenu ovog protokola i da daje preporuke, ako to smatra potrebnim.
4. Na zahtev najmanje jedne petine Strana, Generalni direktor saziva vanredni sastanak Strana.

**ČLAN 24.****Komiteet za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba**

1. Ustanovljava se Komitet za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba. On se sastoji od 12 Strana koje bira sastanak Strana.
2. Komitet se sastaje jednom godišnje na redovno zasedanje i na vanredna zasedanja kada se to smatra neophodnim.
3. U određivanju članstva Komiteta, Strane će nastojati da osiguraju srazmerno učešće različitih regiona i kultura sveta.
4. Strane članice Komiteta biraju kao svoje predstavnike lica kvalifikovana u oblasti kulturnog nasleđa, odbrane ili međunarodnog prava i oni će nastojati, u međusobnim konsultacijama, da osiguraju da Komitet raspolaže odgovarajućom stručnošću u svim ovim oblastima.

**ČLAN 25.****Trajanje službe**

1. Strane se biraju u Komitet na rok od tri godine i mogu se neposredno ponovo birati samo jednom.
2. Nezavisno od odredaba stava 1, Služba za polovinu izabranih članova na prvom izboru pretaće na kraju prvog redovnog zasedanja sastanka Strana posle onog na kome su oni izabrani. Te članove će žrebom izabrati predsedavajući ovog sastanka posle prvog izbora.

**ČLAN 26.****Pravila procedure**

1. Komitet usvaja Pravila procedure.
2. Većina članova predstavlja kvorum. Komitet donosi odluke većinom od dve trećine članova koji glasaju.
3. Članovi ne učestvuju u glasanju o bilo kojoj odluci koja se odnosi na kulturna dobra izložena oružanom sukobu u kome su one strane.

**ČLAN 27.****Funkcije**

1. Komitet ima sledeće funkcije:
  - a) da razvija Instrukcije za primenu ovog protokola;
  - b) da daje, suspenduje ili otkáže zaštitu kulturnih dobara i da ustanovljava, održava i unapređuje Listu kulturnih dobara pod poboljšanom zaštitom;
  - c) da nadgleda i kontroliše primenu ovog protokola i unapređuje identifikaciju kulturnih dobara pod poboljšanom zaštitom;
  - d) da razmatra i ocenjuje izveštaje Strana, traži razjašnjenja ako su potrebna i priprema sopstveni izveštaj o primeni ovog protokola za sastanak Strana;
  - e) da primi i razmatra zahteve za međunarodnu pomoć po članu 32;
  - f) da određuje korišćenje Fonda;
  - g) da izvršava bilo koju drugu funkciju koju mu poveri sastanak Strana.
2. Komitet izvršava svoje funkcije u saradnji sa Generalnim direktorom.

3. Komitet takođe saraduje sa međunarodnim i nacionalnim vladinim i nevladinim organizacijama koje imaju ciljeve slične ciljevima predviđenim Konvencijom, njenim prvim protokolom i ovim protokolom. Da bi obezbedio primenu svojih funkcija, Komitet može na svoje sastanke pozvati, u savetodavnom svojstvu, eminentne profesionalne organizacije kao što su one koje imaju formalne odnose sa UNESCO-m, uključujući Međunarodni komitet plavog štita (ICBS) i njegove konstitutivne delove. Predstavnici Međunarodnog centra za studije očuvanja i restauracije kulturnih dobara (Rimski centar) (ICCRUM) i Međunarodnog komiteta Crvenog krsta (ICRC) takođe mogu biti pozvani da prisustvuju u savetodavnom svojstvu.

### **ČLAN 28. Sekretarijat**

Komitetu pomaže Sekretarijat UNESCO-a koji priprema dokumentaciju Komiteta i dnevni red za njegove sastanke i odgovoran je za primenu njegovih odluka.

### **ČLAN 29. Fond za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba**

1. Ustanovljava se Fond za sledeće svrhe:
  - a) da se obezbedi finansijska ili druga pomoć i podrška pripremnih ili drugih mera koje treba preduzeti u vreme mira u saglasnosti sa, između ostalog, članom 5, članom 10. stav 1. tačka (b) i članom 30; i
  - b) da se obezbedi finansijska ili druga pomoć u odnosu na vanredno stanje, privremene ili druge mere koje treba da se preduzmu da bi se zaštitila kulturna dobra u periodu oružanog sukoba ili za neposrednu rekonstrukciju posle kraja sukoba u saglasnosti sa, između ostalog, članom 8. stav 1. tačka (a).
2. Fond ustanovljava poverenike fonda, u saglasnosti sa odredbama o finansijskim pravilima UNESCO-a.
3. Isplate iz Fonda se koriste samo za svrhe o kojima odluči Komitet u saglasnosti sa instrukcijama koje su određene u članu 23. stav 3. tačke (c). Komitet može da prihvatiti doprinose koji će se koristiti samo za određeni program ili projekat, obezbeđujući da Komitet odlučuje o primeni takvog programa ili projekta.
4. Sredstva Fonda se sastoje od:
  - a) dobrovoljnih doprinosa Strana;
  - b) doprinosa, poklona ili zaveštanja koja daju:
    - druge države;
    - UNESCO ili druge organizacije iz sistema Ujedinjenih nacija;
    - druge međuvladine ili nevladine organizacije; i
    - javna ili privatna tela ili pojedinci;
  - c) bilo kog interesa koji donosi Fond;
  - d) fondova sakupljenih i primljenih od događaja organizovanih u korist Fonda, i
  - e) svih drugih sredstava dozvoljenih instrukcijama primenjivim za Fond.

## Glava VII ŠIRENJE INFORMACIJA I MEĐUNARODNA POMOĆ

### ČLAN 30.

#### Širenje informacija

1. Strane će nastojati pomoću odgovarajućih sredstva i posebno pomoću obrazovnog i informativnog programa da povećaju poštovanje kulturnih dobara među njihovim celimstanovništvom.
2. Strane će širiti znanja o ovom protokolu onoliko obimno koliko je to moguće, i u vreme mira i u vreme oružanog sukoba.
3. Bilo koje vojne ili civilne vlasti koje, u vreme oružanog sukoba, preuzmu odgovornost za primenu ovog protokola, će se u potpunosti upoznati sa ovim tekstom. U tom cilju Strane će, na odgovarajući način:
  - a) ugraditi instrukcije i uputstva o zaštiti kulturnih dobara u svoje vojne pravilnike;
  - b) razvijati i primenjivati, u saradnji sa UNESKO-om i relevantnim vladinim i nevladinim organizacijama, obuku u vreme mira i obrazovne programe;
  - c) razmenjivati jedna sa drugom, preko Generalnog direktora, informacije o pravu, administrativnim odredbama i merama koje se preduzimaju po tač. (a) i (b);
  - d) razmenjivati jedna sa drugom, što je pre moguće, preko Generalnog direktora, propise i administrativne odredbe koje mogu usvojiti da bi osigurale primenu ovog protokola.

### ČLAN 31.

#### Međunarodna saradnja

U slučajevima ozbiljnih povreda ovog protokola, Strane će prihvatiti da deluju zajednički preko Komiteta ili pojedinačno, u saradnji sa UNESKO-om i Ujedinjenim nacijama i u saglasnosti sa Poveljom Ujedinjenih nacija.

### ČLAN 32.

#### Međunarodna pomoć

1. Strana može zahtevati od Komiteta međunarodnu pomoć za kulturna dobra pod poboljšanom zaštitom kao pomoć u pogledu priprema, razvoja ili primene prava, administrativnih odredaba i mera navedenih u članu 10.
2. Strana u sukobu, koja nije članica ovog protokola ali koja prihvata i primenjuje odredbe u saglasnosti sa članom 3. stav 2. može zahtevati odgovarajuću međunarodnu pomoć od Komiteta.
3. Komitet donosi pravila za podnošenje zahteva za međunarodnu pomoć i određuje oblike međunarodne pomoći koja se može pružiti.
4. Strane se ohrabruju da daju tehničku pomoć svih vrsta, preko Komiteta, onim Stranama u sukobu koje je zahtevaju.

**ČLAN 33.****Pomoć UNESKO-a**

1. Strana može pozvati UNESKO da pruži tehničku pomoć u organizovanju zaštite njenih kulturnih dobara, kao što je pripremna aktivnost za čuvanje kulturnih dobara, preventivne organizacione mere za vanredna stanja i priprema nacionalnog inventara kulturnih dobara, ili u vezi sa bilo kojim drugim problemom koji se pojavi u vezi sa primenom ovog protokola. UNESKO pruža takvu pomoć u granicama određenim njegovim programom i njegovim sredstvima.
2. Strane se ohrabruju da obezbede tehničku pomoć na bilateralnom nivou.
3. UNESKO je ovlašćen da Stranama daje, na svoju inicijativu, predloge u ovim stvarima.

**Glava VIII****IZVRŠENJE PROTOKOLA****ČLAN 34.****Sile zaštitnice**

Ovaj protokol se primenjuje u saradnji sa Silama zaštitnicama odgovornim za zaštitu interesa Strana u sukobu.

**ČLAN 35.****Postupak mirenja**

1. Sile zaštitnice će ponuditi svoje dobre usluge u svim slučajevima u kojima može izgledati da su one korisne, u interesu kulturnih dobara, posebno ako postoji neslaganje između strana u sukobu u pogledu primene ili tumačenja odredaba ovog protokola.
2. U tom cilju, svaka od Sila zaštitnica može ili po pozivu jedne Strane ili Generalnog direktora ili na svoju sopstvenu inicijativu predlagati stranama u sukobu sastanak njihovih predstavnika i posebno vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako smatraju da to odgovara, na teritoriji Strane koja nije učesnica sukoba. Strane u sukobu su obavezne da odgovore na predloge za sastanak koji su im dostavljeni. Sila zaštitnica predlaže na usvajanje stranama u sukobu lice iz države koja nije učesnica sukoba, koju predstavlja Generalni direktor, koje će biti pozvano da učestvuje na sastanku u svojstvu predsedavajućeg.

**ČLAN 36.****Mirenje u odsustvu Sila zaštitnica**

1. U sukobu u kome nisu imenovane Sile zaštitnice Generalni direktor može ponuditi dobre usluge ili delovanje u bilo kom drugom obliku posredovanja, da bi se rešilo neslaganje.
2. Po pozivu jedne strane ili Generalnog direktora, predsedavajući Komiteta može predložiti stranama u sukobu sastanak njihovih predstavnika i posebno vlasti odgovornih za zaštitu kulturnih dobara, ako to odgovara, na teritoriji Strane koja nije učesnica sukoba.

**ČLAN 37.****Prevedi i izveštaji**

1. Strane će prevesti ovaj protokol na njihove službene jezike i dostaviće te službene prevode Generalnom direktoru.
2. Strane podnose Komitetu, svake četiri godine, izveštaj o primeni ovog protokola.

**ČLAN 38.****Odgovornost države**

Ni jedna odredba u ovom protokolu koja se odnosi na krivičnu odgovornost pojedina ne utiče na odgovornost država prema odredbama međunarodnog prava, uključujući obavezu plaćanja reparacije.

**Glava IX****ZAVRŠNE ODREDBE****ČLAN 39.****Jezici**

Ovaj protokol je pripremljen na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku i svih šest tekstova su jednako autentični.

**ČLAN 40.****Potpisivanje**

Ovaj protokol će nositi datum 26. mart 1999. On će biti otvoren za potpisivanje Visokim stranama ugovornicama, u Hagu, od 17. maja do 31. decembra 1999.

**ČLAN 41.****Ratifikacija, prihvatanje i odobravanje**

1. Ovaj protokol podleže ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju Visokih strana ugovornica koje su potpisale ovaj protokol, saglasno njihovim važećim ustavnim postupcima.
2. Instrumenti o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju biće deponovani kod Generalnog direktora.

**ČLAN 42.****Pristupanje**

1. Ovaj protokol će biti otvoren za pristupanje Visokih strana ugovornica od 1. januara 2000.
2. Pristupanje se vrši deponovanjem instrumenata o pristupanju kod Generalnog direktora.

**ČLAN 43.****Stupanje na snagu**

1. Ovaj protokol stupa na snagu tri meseca posle dvadesetog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju.

2. Posle toga, on će stupiti na snagu za svaku Stranu, tri meseca posle deponovanja njenog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju.

#### **ČLAN 44.**

##### **Stupanje na snagu u situacijama oružanog sukoba**

U situacijama navedenim u čl. 18. i 19. Konvencije, ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja ovom protokolu koje deponuju strane u sukobu pre ili posle početka neprijateljstava ili okupacije deluju neposredno. U takvim situacijama Generalni direktor prosluđuje notifikaciju određenu u članu 46. na najbrži način.

#### **ČLAN 45.**

##### **Otkazivanje**

1. Svaka Strana može da otkáže ovaj protokol.
2. Otkazivanje se notifikuje pismenim instrumentom, koji se deponuje kod Generalnog direktora.
3. Otkazivanje stupa na snagu godinu dana posle prijema instrumenta o otkazivanju. Međutim, ako pre isteka ovog perioda Strana koja otkazuje bude uključena u oružani sukob, otkazivanje neće stupiti na snagu do kraja neprijateljstava ili dok se ne završe operacije repatrijacije kulturnih dobara, u bilo koje kasnije vreme.

#### **ČLAN 46.**

##### **Notifikacije**

Generalni direktor informiše sve Visoke strane ugovornice kao i Ujedinjene nacije o deponovanju instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju navedenim u čl. 41. i 42. i o otkazivanjima navedenim u članu 45.

#### **ČLAN 47.**

##### **Registracija u Ujedinjenim nacijama**

U saglasnosti sa članom 102. Povelje Ujedinjenih nacija, ovaj protokol će biti registrovan u Sekretarijatu Ujedinjenih nacija, na zahtev Generalnog direktora.

U potvrdu navedenog potpisani, propisano ovlašćeni, potpisali su ovaj protokol.

Sačinjeno u Hagu, dvadeset šestog dana marta 1999. u jednom primerku koji će biti deponovan u arhivu UNESKO-a, a overene kopije će biti dostavljene svim visokim stranama ugovornicama.

---

\* „Sl. list SRJ - Medunarodni ugovori”, br. 7/2002